

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI-4101-003-01/2014
P/14/022

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/022 – System egzaminów zewnętrznych w oświacie
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Piotr Żukowski – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89540 z dnia 19 lutego 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży (dalej: „OKE”), ul. Nowa 2, 18 – 400 Łomża
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Gołaszewska. – Dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży od 30 czerwca 2010 r. ¹ (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie² działalność Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży w zakresie realizacji wybranych zadań określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Ocenę pozytywną uzasadnia w szczególności prawidłowe prowadzenie ewidencji egzaminatorów, unieważnianie poszczególnych typów egzaminów zgodnie z przyjętymi zasadami postępowania i przepisami prawa, przekazywanie wyników egzaminów zewnętrznych dyrektorem szkół oraz współdziałanie z kuratorami oświaty w zakresie wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych w celu doskonalenia pracy szkół.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja przez OKE zadań związanych z unieważnianiem egzaminów zewnętrznych i prowadzeniem ewidencji egzaminatorów

Opis stanu faktycznego

1.1. OKE od maja 2011 roku posiadało opracowane pisemne procedury i zasady postępowania w razie stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przebiegu sprawdzianu i egzaminów, w szczególności niesamodzielnej pracy uczniów,⁴ które były zgodne z postanowieniami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁵ (zwanym dalej „rozporządzeniem w sprawie warunków i sposobu oceniania”).

(dowód: akta kontroli str. 6-8)

W latach 2009 – 2011 (do maja) stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przebiegu sprawdzianu i egzaminów, w szczególności niesamodzielnej pracy uczniów skutkujących unieważnieniem egzaminu, odbywało się na podstawie przepisów ww. rozporządzenia.

Dyrektor OKE Pani Jolanta Gołaszewska wyjaśniła, iż *"wykonując poszczególne zadania, kieruje się zasadami opisanymi w odpowiednich aktach prawnych. Podejmowane przez OKE w Łomży działania związane z unieważnianiem sprawdzianu i egzaminów zawsze,*

¹ W okresie od 8 grudnia 2006 r. do dnia 28 czerwca 2010 r. Dyrektorem OKE był Waldemar Kurpiewski

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm. (ustawa o systemie oświaty)

⁴ Zarządzenie nr 19/2011 Dyrektora OKE z dnia 11 maja 2011 r w sprawie wprowadzenia procedury unieważnienia sprawdzianu, odpowiedniej części egzaminu gimnazjalnego, części pisemnej egzaminu maturalnego z danego przedmiotu oraz etapu praktycznego egzaminu zawodowego w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży, zwane dalej „zarządzeniem w sprawie procedury unieważnienia egzaminu.”

⁵ Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

także w latach 2009-2010 były zgodne z odpowiednimi zapisami (§§ 47, 99, 138) rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania (...) W 2011 roku, rozpoczynając przygotowania do pierwszej dla mnie, jako nowego dyrektora OKE w Łomży, sesji egzaminacyjnej, zarządzeniem nr 19/2011 z dnia 11 maja 2011 r. wprowadziłam wewnętrzną procedurę porządkującą prowadzony także we wcześniejszych latach sposób postępowania dotyczący unieważnień. W procedurze zapisano kolejne czynności związane z unieważnianiem ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za ich wykonywanie”.

(dowód: akta kontroli str. 592)

Ustalone procedury przewidywały, iż podstawą do stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania przez uczniów/zdających zadań/prac egzaminacyjnych jest wystąpienie w nich cech mogących świadczyć o niesamodzielnności, a w szczególności:

- rozwiązanie zadania jest bardzo podobne (zawiera te same błędy) do rozwiązań występujących w pracy lub w pracach innych uczniów/zdających sprawdzian/egzamin w danej sali („wierne odpisywanie”),
- w rozwiązaniu zadania występuje nielogiczne lub niespójne z kontekstem wypowiedzi zastosowanie pojęć, określeń, wartości liczbowych, symboli itp. („odpisywanie bez zrozumienia”),
- rozwiązanie zadania rozszerzonej odpowiedzi (np. wypracowania z języka polskiego lub języka obcego nowożytnego), zawiera fragmenty, które nie są tekstem własnym zdającego i pochodzą np. z publikacji zamieszczonych w internecie (plagiat).

(dowód: akta kontroli str. 6-8)

W latach szkolnych 2009/2010-2012/2013 dyrektor OKE unieważnił z powodu niesamodzielnego rozwiązania (na podstawie § 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania) 168 egzaminów maturalnych dotyczących 168 uczniów, od których to decyzji nie wniesiono zastrzeżeń (w wymienionym okresie nie wystąpiły przypadki unieważniania sprawdzianów w klasie VI szkoły podstawowej, egzaminów gimnazjalnych oraz zawodowych).

(dowód: akta kontroli str. 9)

Analiza 20⁶ (11,9%) unieważnień egzaminów maturalnych dokonanych przez dyrektora OKE wykazała, iż:

- a) we wszystkich sprawach decyzje podjęto zgodnie z postanowieniami zarządzenia w sprawie procedur unieważnienia egzaminu, tj.: przypadki niesamodzielnności wskazał egzaminator w trakcie sprawdzania i oceniania prac maturalnych, sporządzając informację zawierającą: kod pracy, numer zadania wraz z opisem nieprawidłowości, którą przekazał do przewodniczącego zespołów egzaminatorów (PZE). PZE w przypadku stwierdzenia plagiatu wskazywał źródło tekstu, którego fragmenty występują w pracy egzaminacyjnej oraz dołączał jego wydruk, a następnie zgłoszenia niesamodzielnności przekazywał koordynatorowi danego egzaminu. Koordynator sporządzał wnioski o unieważnienie prac i przekazał je zespołowi (w skład którego wchodził wicedyrektor OKE i koordynator danego egzaminu). Zespół, po przeprowadzeniu analizy (obejmującej prace uczniów, karty odpowiedzi, dokumentację przebiegu egzaminu w szkole oraz prace innych zdających w danej szkole) sporządzał wniosek do dyrektora OKE o unieważnienie pracy. Do wniosku dołączano protokół zawierający następujące informacje: kody uczniów (numery pesel i kody szkół) oraz uzasadnienie (opis stwierdzonych nieprawidłowości), opisy nieprawidłowości sporządzone przez egzaminatorów (według wzoru określonego w załączniku nr 9 zasad sprawdzania i oceniania prac egzaminacyjnych w OKE), kopie arkuszy/prac egzaminacyjnych oraz - w przypadku stwierdzonych plagiatów – wydruki tekstów źródłowych.
- b) wszystkie decyzje – stosownie do postanowień § 99 ust 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, wydano po uzgodnieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej,

⁶ Analizowane przypadki dotyczyły okresu po maju 2011 r.

- c) decyzje o unieważnieniu zostały podjęte przed zakończeniem roku szkolnego (tj. przed dniem rozdania świadectw maturalnych) i przekazane do dyrektorów szkół wraz ze świadectwami dojrzałości. (dowód: akta kontroli str. 10-12)

W zarządzeniu w sprawie procedury unieważnienia egzaminu nie określono terminów zgłaszania przez egzaminatorów przypadków niesamodzielności prac egzaminacyjnych oraz terminu do podjęcia przez dyrektora OKE decyzji o unieważnieniu sprawdzianu i egzaminów. (dowód: akta kontroli str. 6-8)

Dyrektor OKE Pani Jolanta Gołaszewska wyjaśniła, iż „w Procedurze zapisano, że zgłaszanie przypadków niesamodzielności przez egzaminatorów odbywa się w trakcie sprawdzania i oceniania prac. Nie wskazano w niej konkretnego terminu zgłaszania niesamodzielności, ponieważ termin ten, rozumiany jako termin sprawdzania i oceniania prac, określany jest w każdym roku w Planie zadań koordynowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną i zapisywany w umowach cywilnoprawnych zawieranych z egzaminatorami (...) w Procedurze w sposób pełny i kompleksowy opisano, w porządku chronologicznym kolejne czynności, poczynając od stwierdzenia niesamodzielności przez egzaminatora, a kończąc na przekazaniu dyrektorowi szkoły decyzji o unieważnieniu wraz ze świadectwami dojrzałości innych absolwentów. Nie wskazano w niej konkretnego terminu podjęcia przez dyrektora OKE decyzji o unieważnieniu sprawdzianów i egzaminów, ponieważ decyzję tę, jako element wyniku egzaminacyjnego, przekazuje się w terminach ogłoszenia wyników sprawdzianu i egzaminów – w przypadku egzaminu maturalnego termin ten jest tożsamy z terminem wydania świadectwa dojrzałości. Terminy ogłoszenia wyników są określane w każdym roku w Planie zadań koordynowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, natomiast terminy wydania zaświadczeń i świadectw w Komunikacie Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej”. (dowód: akta kontroli str. 13)

W kwietniu 2009 r. w OKE ustalono procedury postępowania w sytuacji stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (o którym mowa w § 146 ust 3 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania). W przyjętych procedurach określono między innymi:

- a) źródła informacji będące podstawą do podjęcia działań wyjaśniających/kontrolnych (zgłoszenia uczniów i ich rodziców, opiekunów prawnych złożone w terminie 2 dni od daty sprawdzianu lub egzaminu), informacje od obserwatorów, dokumentacja z przebiegu egzaminu (protokoły zbiorcze, listy zdających i in.),
- b) zakres postępowania wyjaśniającego podejmowanego w sytuacji naruszenia przepisów prawa dotyczących przeprowadzenia sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (zakres analizy dokumentacji szkoły związanej z organizacją sprawdzianu lub egzaminu i dokumentacji znajdującej się w OKE),
- c) sposób dokumentowania prowadzonych czynności w ramach postępowania wyjaśniającego (protokół).

W wymienionych procedurach nie określono terminów rozpatrzenia przez dyrektora OKE zgłoszonych zastrzeżeń. (dowód: akta kontroli str. 41-42)

Dyrektor OKE wyjaśniła, iż „(...) termin ten określono w nadrzędnym wobec tej procedury dokumencie (zapis § 146 ust 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania). Uznano, że termin ten obowiązuje wprost w odniesieniu do przedmiotowej procedury. Świadczy o tym praktyka bezwzględnego przestrzegania 7 – dniowego terminu przy rozpatrywaniu wnoszonych zastrzeżeń. Mając na względzie zwrócenie uwagi na powyższą kwestię, procedura ta zostanie uzupełniona o wskazanie terminu rozpatrzenia przez dyrektora OKE zgłoszonego zastrzeżenia dotyczącego naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia sprawdzianu i egzaminu”. (dowód: akta kontroli str. 43)

W okresie objętym kontrolą z powodów proceduralnych unieważniono 331 sprawdzianów i egzaminów (dotyczących 331 uczniów) z tego: 3 sprawdziany, 5 egzaminów gimnazjalnych, 18 egzaminów maturalnych i 305 egzaminów zawodowych⁷.

(dowód: akta kontroli str. 9)

Analiza 306 unieważnień egzaminów dokonanych przez dyrektora OKE z przyczyn proceduralnych, dotyczących 306 uczniów (92,4% wszystkich unieważnień), wykazała, iż:

- zastrzeżenia wniosły osoby uprawnione (10) - uczniowie lub opiekunowie prawni (3), bądź postępowanie wszczęto na wniosek dyrektora/przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego (4) lub z urzędu, w związku z wykryciem błędów w trakcie sprawdzania prac (3),
- powodem unieważnienia egzaminów było między innymi: przystąpienie przez 7 uczniów do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym (osoby te powinny przystąpić do egzaminu bez określenia poziomu), otrzymanie przez 3 uczniów błędnych arkuszy (np.: uczeń na egzaminie maturalnym z języka polskiego otrzymał do rozwiązania arkusz A1 zamiast arkusza A7), awaria komputera i utrata pliku z odpowiedziami (uczeń korzystał z komputera w trakcie egzaminu), przebywanie w trakcie egzaminu ustnego z języka niemieckiego osoby nieuprawnionej, ujawnienie arkuszy egzaminacyjnych dla części praktycznej egzaminu w zawodzie technik elektronik na forum internetowym (dotyczyło to 294 uczniów - egzaminy te unieważniono na podstawie informacji z Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 29 czerwca 2010 r o naruszeniu przepisów dotyczących przeprowadzenia tego egzaminu),
- wszystkie decyzje podjęto zgodnie z obowiązującą w OKE procedurą, tj. po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego i sporządzeniu odpowiedniej dokumentacji (protokołu),
- decyzje o unieważnieniu egzaminów zgodnie z postanowieniami § 146 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, zostały uzgodnione z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej,
- wszystkie analizowane decyzje o unieważnieniu zostały podjęte w terminie określonym w § 146 ust 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, tj. w ciągu 7 dni od ich otrzymania.

(dowód: akta kontroli str. 44-46, 47-62)

W latach szkolnych 2009/2010-2012/2013 przewodniczący szkolnych zespołów egzaminacyjnych (dyrektorzy szkół) unieważnili 65 egzaminów (2009/2010 – 15, 2010/2011 – 12, 2011/2012 – 23, 2012/2013 – 15)⁸.

(dowód: akta kontroli str. 614)

W latach szkolnych 2009/2010-2013/2014⁹ do egzaminów (w tym eksternistycznych) przystąpiło ogółem 432.084 osób (2009/2010 – 110.839, 2010/2011 – 108.467, 2011/2012 – 105.781, 2012/2013 – 103.861, 2013/2014 – 3.136)¹⁰. W tym samym okresie OKE udostępniło 3.255 (0,75% ogółu arkuszy) ocenionych arkuszy egzaminacyjnych (2009/2010 – 692, 2010/2011 – 865, 2011/2012 – 849, 2012/2013 – 849)¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 67-71, 594)

⁷ z tego 294 egzaminów zawodowych w zawodzie technik elektronik unieważniono w związku z informacją Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 czerwca 2010 r., iż po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających przez odpowiednie służby państwowe stwierdzono, iż na stronie internetowej, gdzie zamieszczono arkusze egzaminacyjne było 1400 wejść (przed prawidłową godziną egzaminu), tym samym doszło do naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia tego egzaminu.

⁸ z tego: 10 egzaminów gimnazjalnych (odpowiednio: 0, 0, 6, 4), 32 egzaminy maturalne (odpowiednio: 7, 8, 9, 8) oraz 23 egzaminy zawodowe (odpowiednio: 8, 4, 8 i 3).

⁹ do dnia 09.04.2014 r.

¹⁰ z tego: 106 207 ze sprawdzianu (odpowiednio: 28 566, 26 863, 25 729 i 25 049), 121 353 z egzaminu gimnazjalnego (odpowiednio: 32 779, 30 732, 29 558 i 28 242 oraz 42 w 2013/2014), 123 659 z egzaminu maturalnego (odpowiednio: 31 354, 31 578, 31 107, 29 620) i 80 865 z egzaminu zawodowego (odpowiednio: 18 140, 19 294, 19 387 i 20 950 oraz 3. 136 w 2013/2014 – do dnia 9.04.2014r).

¹¹ z tego: 64 ze sprawdzianu (odpowiednio: 18, 18, 17 i 11), 175 z egzaminu gimnazjalnego (odpowiednio: 85, 51, 12 i 27), 2 554 z egzaminu maturalnego (odpowiednio: 514, 691, 660, 689) i 462 z egzaminu zawodowego (odpowiednio: 75, 105, 160 i 122).

Opracowane w OKE pisemne procedury udostępniania do wglądu arkuszy egzaminacyjnych¹² były zgodne z postanowieniami rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania. W myśl przyjętych procedur materiały te mogły być udostępnione po ogłoszeniu wyników sprawdzianu/egzaminu, na podstawie wniosku złożonego przez ucznia lub jego rodzica (w przypadku sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego), absolwenta (w przypadku egzaminu maturalnego) oraz osobę zdającą (w przypadku egzaminu eksternistycznego). Po otrzymaniu wniosku ustalano, w ciągu 14 dni, termin udostępniania arkusza egzaminacyjnego, o czym powiadamiano wnioskodawcę oraz wyznaczano osobę odpowiedzialną za udostępnianie arkuszy.

Na podstawie analizy 150 wniosków (4,6% ogółu wniosków w okresie objętym kontrolą) o udostępnienie egzaminu maturalnego przeprowadzonego w 2013 r., ustalono, iż udostępnianie arkuszy egzaminacyjnych w OKE przebiegało zgodnie z opracowaną procedurą. I tak:

- osoba odpowiedzialna za udostępnianie arkuszy egzaminacyjnych wpisywała wniosek do rejestru, sporządzała druk wypożyczenia arkusza egzaminacyjnego z archiwum, potwierdzała tożsamość wnioskodawcy na podstawie okazanego dowodu osobistego (odnotowując ten fakt w rejestrze wglądów do arkuszy egzaminacyjnych),
- wnioskodawcy udostępniano schemat odpowiedzi zatwierdzony i opublikowany na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej,
- wnioskodawca mógł sporządzić notatki długopisem na specjalnie do tego przygotowanej kartce papieru,
- udostępnienie do wglądu arkusza egzaminacyjnego wnioskodawca potwierdzał w rejestrze udostępnienia arkuszy egzaminacyjnych.

Zgodnie z procedurą osoba odpowiedzialna za udostępnianie arkuszy egzaminacyjnych została zobowiązana do: zapewnienia wnioskodawcy oddzielnego stolika wraz z kartką papieru i długopisu z czerwonym tuszem, niekomentowania sprawdzonego i ocenionego arkusza egzaminacyjnego, udzielenia wnioskodawcy informacji w zakresie dotyczącym procedury udostępniania prac, zwracania uwagi aby w czasie wglądu zapisy na arkuszu oraz karcie odpowiedzi, nie zostały w jakikolwiek sposób zmienione lub zatarte.

(dowód: akta kontroli str. 72-85, 86)

Ewidencję egzaminatorów prowadzono zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 kwietnia 2009 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji¹³ (zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie ramowego programu szkolenia”). Na dzień 31 marca 2014 r., w ewidencji zarejestrowano 15.035 egzaminatorów (z tego: 3 121 sprawdzianu, 3 818 egzaminu gimnazjalnego, 5 879 egzaminu maturalnego, 2 226 egzaminu zawodowego).

(dowód: akta kontroli str. 593)

Analiza 25 wpisów (0,16% ogółu) wykazała, iż:

- zgodnie z art. 9c ust. 3 ustawy o systemie oświaty, do ewidencji zostały wpisane osoby, które: posiadały kwalifikacje określone w art. 9c ust. 3 pkt 1 ww. ustawy oraz posiadały staż pracy dydaktycznej w szkole, o którym mowa w art. 9c ust. 3 pkt 2 ww. ustawy,
- osoby wpisane na listę egzaminatorów spełniły warunki określone w art. 10 ust. 5 pkt 2-4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela¹⁴;
- wszystkie wpisane osoby ukończyły z wynikiem pozytywnym szkolenie dla kandydatów na egzaminatorów organizowane przez OKE (w tym także obowiązkowe szkolenia uzupełniające), zakończone egzaminem ze znajomości zasad przeprowadzania i oceniania sprawdzianu i egzaminów,
- osoby wpisane na listę egzaminatorów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, zgodnie z art. 9c ust. 4 pkt. 1-3 ustawy o systemie oświaty, posiadały wymagane kwalifikacje oraz co najmniej trzyletni staż pracy w zawodzie, w którym przeprowadzany jest egzamin,

¹² Zarządzenie nr 4/2011 Dyrektora OKE z dnia 5 stycznia 2011 r w sprawie wprowadzenia procedury udostępniania do wglądu arkuszy egzaminacyjnych w OKE.

¹³ Dz. U. Nr 70, poz. 600 ze zm.

¹⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 191.

- wszystkie osoby ubiegające się o wpis do ewidencji egzaminatorów wyraziły zgodę na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z ustawą z dnia 20 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych¹⁵ (dowód: akta kontroli str. 87-88)

W okresie objętym kontrolą dyrektor OKE wydał 46 decyzji o skreśleniu z ewidencji egzaminatorów (w roku szkolnym 2009/2010 – 17, 2010/2011 – 5, 2011/2012 – 8, 2012/2013 – 12, 2013/2014 – 4). Wszystkie decyzje wydano w związku z wnioskiem egzaminatora o skreślenie z ewidencji egzaminatorów z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania lub przejścia na emeryturę. (dowód: akta kontroli str. 93)

Analiza 25 decyzji (54% ogółu) o wykreśleniu z ewidencji egzaminatorów wykazała, iż:

- decyzje spełniały wymogi określone w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁶ i wydano je na podstawie art. 9c ust 6 ustawy o systemie oświaty,
- w 17 z 18 badanych sprawach, zgodnie z wymogami § 9 ust 3 rozporządzenia w sprawie ramowego programu szkolenia, po otrzymaniu stosownego wniosku w terminie 14 dni OKE przekazała dokumentację dotyczącą egzaminatora wraz z informacjami potwierdzającymi ukończenie z wynikiem pozytywnym szkolenia dla kandydatów dla egzaminatorów do właściwej komisji okręgowej ze względu na obecne miejsce zamieszkania egzaminatora (w jednym przypadku, dokumentację przekazano z 16-dniowym opóźnieniem w związku z przebywaniem na zwolnieniu lekarskim pracownika prowadzącego sprawę). (dowód: akta kontroli str. 89-90)

W latach 2009-2014 Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło w OKE jedną kontrolę (marzec 2012 r.) dotyczącą prawidłowości organizacji i przeprowadzania egzaminu maturalnego w zakresie unieważnienia egzaminu maturalnego przeprowadzonego w części ustnej i części pisemnej, w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim, w roku szkolnym 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011. W jej wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości. (dowód: akta kontroli str. 107-115)

W okresie objętym kontrolą do OKE wpłynęło 644 wniosków o ponowne sprawdzenie arkuszy egzaminacyjnych z tego w 174 sprawach (po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku zainteresowanego), zmieniono wyniki egzaminu (z tego: w 163 sprawach w związku z błędem egzaminatora a 11 sprawach w związku z błędem technicznym). W OKE zasady postępowania dotyczące zmiany wyników egzaminów wprowadzono z dniem 1 stycznia 2011 r. w formie „Procedury zmiany wyników sprawdzianu i egzaminów po udostępnieniu do wglądu arkuszy egzaminacyjnych”¹⁷. W związku z wydaniem zarządzenia nr 11/2011 z dnia 9 marca 2012 r.¹⁸, ww. procedura stała się częścią procedury: „Organizacja i przeprowadzanie egzaminów w OKE w Łomży od 2012 roku”. Zgodnie z przyjętymi zasadami:

- kierownik Wydziału Sprawdzianów, Egzaminów Gimnazjalnych i Matur (WSEGiM) przyjmuje prośbę/wniosek o ponowne sprawdzenie i ocenienie pracy egzaminacyjnej złożonej przez rodzica ucznia/zdającego i poleca ekspertowi/koordynatorowi/egzaminatorowi przeprowadzenie analizy poprawności sprawdzenia i ocenienia pracy egzaminacyjnej,
- ekspert OKE, koordynator egzaminu, egzaminator dokonują analizy, o której mowa wyżej i formułują opinię w tej sprawie,
- kierownik WSEGiM w przypadku stwierdzenia błędu egzaminatora (technicznego lub polegającego na niewłaściwym zastosowaniu obowiązujących kryteriów oceniania) składa wniosek wraz uzasadnieniem do Dyrektora OKE o zmianę wyniku. Do wniosku dołącza arkusz egzaminacyjny wraz z kartą odpowiedzi oraz opinię eksperta/koordynatora/egzaminatora,
- dyrektor OKE – podejmuje rozstrzygnięcie i potwierdza je podpisem na wniosku. W przypadku zgody na zmianę wyniku dokumentację kieruje do kierownika Wydziału Organizacyjno-Administracyjnego (WO-A),

¹⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.

¹⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 267.

¹⁷ Zarządzenie Dyrektora OKE nr 4/2011 z dnia 5 stycznia 2011 r.

¹⁸ wydane na podstawie § 34 Regulaminu organizacyjnego (do wyłącznej kompetencji dyrektora OKE należy wydawanie decyzji i zarządzeń dotyczących pracy Komisji) w związku art. 9c ust 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty.

- kierownik WO-A zleca kierownikowi Zespołu Informatycznego w WO-A (ZI) wprowadzenie zmiany wyniku w systemie elektronicznym,
- kierownik ZI wprowadza zmianę wyniku w systemie elektronicznym. Wprowadza adnotację o wykonaniu polecenia, potwierdza ją podpisem.

Dyrektor OKE wyjaśniła, iż: „*przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U nr 83, poz. 562 ze zm.) nie określają formy ani trybu zwracania się zainteresowanego do okręgowej komisji egzaminacyjnej w sytuacji, gdy jest on zainteresowany dokonaniem ponownego sprawdzenia swojego arkusza egzaminacyjnego. Wobec powyższego to sam wnioskodawca podejmuje decyzję w tym zakresie. Po udostępnieniu pracy egzaminacyjnej do wglądu do OKE w Łomży wpływają prośby i wnioski o ponowne sprawdzenie tej pracy. W przypadku, gdy na skutek ponownego sprawdzenia zachodzi taka konieczność, OKE w Łomży dokonuje ewentualnej autokorekty wyniku oraz wymienia zaświadczenie/świadectwo/dyplom, uwzględniając dokonaną autokorektę*”. (dowód: akta kontroli str. 698-714, 738- 754,761-762)

Analiza 4 spraw z lat 2012 - 2013 wykazała, iż wyniki egzaminów skorygowano zgodnie z procedurą. I tak:

- skorygowano wynik egzaminu maturalnego z matematyki ucznia I.I. (wynik zaniżono o 2 punkty), albowiem egzaminator błędnie zastosował klucz odpowiedzi i nie uznał poprawnego rozwiązania,
- skorygowano wynik egzaminu maturalnego z języka angielskiego ucznia S.K. (wynik zaniżono o 1 punkt) albowiem egzaminator nie przeniósł odpowiedzi na kartę (błąd techniczny – w systemie komputerowym widniała informacja, że zdająca otrzymała 14 punktów, gdy faktycznie uzyskała ich 15),
- skorygowano wynik egzaminu maturalnego z geografii ucznia D.T. (wynik zaniżono o 2 punkty) albowiem egzaminator błędnie zastosował klucz odpowiedzi i nie uznał poprawnych odpowiedzi (np.: zdający wpisał „Niedzkie” zamiast „Nidzkie” – zgodnie z ogólnopolskimi ustaleniami w przypadku wystąpienia drobnego błędu literowego – jedna litera dodana lub opuszczona albo przestawionej kolejności liter – odpowiedź należy zaliczyć),
- skorygowano wynik egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe z etapu praktycznego z zawodu technik farmaceutyczny (wynik zaniżono o 2 punkty) albowiem po ponownej weryfikacji pracy oceniający uznał prawidłowe odpowiedzi.

(dowód: akta kontroli str. 698, 715-736)

Ustalono
nieprawidłowości

W przedstawionym wyżej zakresie w działalności OKE nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez OKE zadań, związanych z unieważnianiem egzaminów zewnętrznych i prowadzeniem ewidencji egzaminatorów.

2. Sposób i zakres wykorzystania egzaminów zewnętrznych do podnoszenia jakości nauczania

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą OKE realizowała zadania określone w art. 9c ust 2 pkt 3 i 4 ustawy o systemie oświaty tj. analizowane były wyniki egzaminów i sprawdzianów. Na podstawie przeprowadzonych analiz, cyklicznie publikowano (w formie elektronicznej¹⁹ i papierowej) sprawozdania i informacje. Wydano 72 publikacje, z tego: 27 sprawozdań dotyczących wyników egzaminów oraz 26 publikacji w formie zestawień wyników. Odbiorcami powyższych opracowań byli: wizytatorzy kuratoriów oświaty, przedstawiciele jednostek samorządów terytorialnych, dyrektorzy i nauczyciele wszystkich typów szkół. I tak na przykład w roku szkolnym 2013/2014 opublikowano:

- *Sprawozdanie ze sprawdzianu przeprowadzonego w 2013 roku w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim (z aneksem)*. Publikacja zawierała informacje dotyczące organizacji i przebiegu sprawdzianu, procesu sprawdzania i oceniania prac

¹⁹ na stronie internetowej www.oke.lomza.pl

uczniów, charakterystykę populacji oraz analizę ilościową wyników uczniów rozwiązujących zadania z arkuszy standardowych i niestandardowych,

- *Sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w kwietniu 2013 roku w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim* (z aneksem). W publikacji zawarto dane i analizy dotyczące populacji przystępujących do egzaminu, opis organizacji procesu egzaminacyjnego (w tym procesu sprawdzania i oceniania prac uczniów) oraz analizy wyników,
- *Sprawozdanie z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w 2013 roku w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim*. W sprawozdaniu zamieszczono opis zasad i trybu przeprowadzania egzaminu oraz analizy wyników.

Wnioski zawarte w tych publikacjach odnosiły się do stopnia opanowania czynności uczniów i były adresowane do nauczycieli różnych typów szkół i były wykorzystywane w cyklicznych corocznych konferencjach dla dyrektorów wszystkich typów szkół oraz przedstawicieli jst. Prezentowano je ze wskazaniem słabych i mocnych stron stopnia opanowania umiejętności przez zdających na poszczególnych egzaminach i wykorzystania tych wniosków do poprawy jakości pracy szkół w prowadzonym przez dyrektora szkoły nadzorze pedagogicznym. (dowód: akta kontroli str. 590-591)

W okresie objętym kontrolą OKE wydała także 12 publikacji zawierających osiągnięcia uczniów zdających sprawdziany i egzaminy maturalne, w których na podstawie analizy wyników i rozwiązań zdających formułowano wnioski, jakie umiejętności i w jakim stopniu zostały opanowane oraz jak uczyć, aby podnieść poziom opanowania tych umiejętności. W roku szkolnym 2013/2014 opublikowano np.: *Osiągnięcia maturzystów z województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego w 2013 roku* – na podstawie wyników egzaminu maturalnego z przedmiotów humanistycznych, matematyczno-przyrodniczych i z języków obcych nowożytnych. W publikacjach tych, na przykładzie zadań z egzaminu maturalnego które wypadły słabo lub bardzo słabo, wskazano jakie umiejętności należy doskonalić, aby dobrze przygotować zdających do egzaminu maturalnego.

Wydano także siedem publikacji zawierających przekrojowe analizy wyników egzaminów w perspektywie wieloletniej (co pozwalało na obserwowanie tendencji w zakresie osiągnięć uczniów i szkół). I tak między innymi opublikowano opracowania:

- *Osiągnięcia uczniów województwa warmińsko-mazurskiego. Sprawdzian i egzamin gimnazjalny w latach 2008 – 2012, egzamin maturalny i zawodowy w latach 2010 – 2012.*
- *Osiągnięcia uczniów województwa podlaskiego. Sprawdzian i egzamin gimnazjalny w latach 2008 – 2012, egzamin maturalny i zawodowy w latach 2010 – 2012.*

W wyżej wymienionych publikacjach po raz pierwszy została dokonana analiza na wszystkich etapach kształcenia i egzaminowania, w perspektywie kilkuletniej. Na przykład jedna z analiz dotyczyła umiejętności rozwiązywania nierówności kwadratowej na egzaminie maturalnym z matematyki. Stopień opanowania umiejętności rozwiązywania nierówności kwadratowej monitorowano od chwili wprowadzenia obowiązkowego egzaminu maturalnego z matematyki (2010). Zdaniem dyrektora OKE, działania podjęte przez OKE w Łomży (analizy, opracowania, arkusze diagnostyczne dla maturzystów oraz dla uczniów na rok przed maturą, wnioski, jak kształtować tę umiejętność, konferencje dla nauczycieli) w tym konkretnym przypadku wpłynęły na poprawę wyników kształcenia, albowiem procent uzyskanych przez uczniów punktów na poziomie podstawowym wzrósł z 58% w 2010 r. do 69 % w 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 590-591)

OKE przygotowywała także zestawy egzaminacyjne do sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim. W publikacji *„Czytanie i odbiór tekstów kultury – wybrane elementy teorii i praktyki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim (2009 r.)”²⁰* na przykładach rozwiązań konkretnych zadań z poprzednich lat zilustrowano jak pracować z uczniem poniżej normy intelektualnej. Wnioski do pracy w tym zakresie opracowano wspólnie z nauczycielami ze szkół specjalnych.

(dowód: akta kontroli str. 116-117, 610-613)

²⁰ Autorstwa Wiesławy Lempickiej - OKE Łomża 2009.

OKE od 2004 roku prowadzi na swojej stronie internetowej serwis ISA²¹ (utworzony we własnym zakresie), w którym publikowane są informacje o:

- wynikach sprawdzianu, tj. listy z wynikami uczniów, analiza wyników szkoły – przedstawiająca wyniki szkoły, łatwość zadań dla całej szkoły i poszczególnych klas oraz osiągnięcia, czyli analizę mocnych i słabych stron dla całej szkoły i poszczególnych klas, szczegółowe wyniki każdego ucznia za poszczególne zadania w formie pliku Excel),
- wynikach egzaminu gimnazjalnego tj. listy z wynikami uczniów, wyniki uczniów za poszczególne zadania z każdej z części egzaminu, arkusze do analizy wyników z części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz z egzaminu z języka angielskiego, rosyjskiego i niemieckiego na poziomie podstawowym i rozszerzonym, pliki z danymi do analizy EWD – połączone wyniki sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego, dane do kalkulatora EWD umożliwiającego opracowanie analizy efektywności kształcenia w szkole, analizę wyników szkoły,
- wynikach egzaminu maturalnego tj. listy z wynikami uczniów (wyniki/procent uzyskanych punktów z poszczególnych przedmiotów), wyniki uczniów za poszczególne zadania w każdym z przedmiotów (pliki Excel do szkolnej analizy wyników), arkusze do analizy wyników z poszczególnych przedmiotów na poziomie podstawowym i rozszerzonym, pliki z danymi do analizy EWD (połączone wyniki egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego, dane do kalkulatora EWD umożliwiające opracowanie analizy efektywności kształcenia w szkole), osiągnięcia maturzystów (analiza wyników z poszczególnych przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych).

(dowód: akta kontroli str. 123-166)

W latach 2009 – 2013 OKE, w ramach 24 tematów, zorganizowała 85 spotkań konferencyjnych i szkoleń dla nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć uczniów, w tym w roku szkolnym 2009/2010 – 9, 2010/2011 – 26, 2011/2012 – 15, 2012/2013 – 9, 2013/2014 – 26). Wzięło w nich udział 15 758 osób (odpowiednio: 422, 3.613, 2.126, 2.612 i 6.985). I tak na przykład:

- w roku szkolnym 2009/2010 zorganizowano w pięciu miejscowościach dla 422 uczestników (nauczycieli matematyki) konferencje nt. *„Próbny egzamin maturalny z matematyki jako diagnoza stanu przygotowania się uczniów do obowiązkowego egzaminu z matematyki”*,
- w roku szkolnym 2010/2011 w sześciu miejscowościach zorganizowano dla 1 232 nauczycieli gimnazjów konferencję nt. *„Egzamin gimnazjalny od 2012 roku w nowej formule. Omówienie nowej podstawy programowej dla III etapu edukacyjnego oraz zmian w egzaminie gimnazjalnym”*. Na konferencji omawiano między innymi sposób oceniania na egzaminie gimnazjalnym oraz diagnozowania umiejętności uczniów zawartych w nowej podstawie programowej ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności złożonych,
- w roku szkolnym 2012/2013 w Łomży przeprowadzono szkolenie dla 1563 nauczycieli wszystkich typów szkół na temat *„Konstruowanie zadań z następujących przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, historia, język: angielski, niemiecki, polski, rosyjski, matematyka, wiedza o społeczeństwie, biologia”* (w formie warsztatów kształtowano umiejętności nauczycieli w zakresie układania testów i ich oceniania, pod kątem przygotowania do egzaminów),
- w roku szkolnym 2012/2013 w sześciu miejscowościach zorganizowano konferencje dla nauczycieli (w których uczestniczyło 2.243 osób) na temat *„Nowa formuła egzaminu maturalnego od roku szkolnego 2014/2015”*. Na konferencji omawiano między innymi problematykę diagnozowania umiejętności uczniów na nowym egzaminie maturalnym, zgodnie z nową podstawą programową z przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych. Zwracano uwagę na różnicę między umiejętnościami sprawdzanymi na poziomie podstawowym i rozszerzonym egzaminu maturalnego.

(dowód: akta kontroli str. 248, 595-607)

²¹ Internetowy Serwis Administracyjny - służący do przekazywania informacji i plików dyrektorom szkół (dostępny tylko dla zweryfikowanych i zalogowanych użytkowników).

2.2. W dniu 18 stycznia 2011 roku²² OKE zawarła z Podlaskim Kuratorem Oświaty oraz Warmińsko-Mazurskim Kuratorem Oświaty porozumienia określające zasady współpracy w sprawach dotyczących:

- doskonalenia nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć edukacyjnych uczniów,
- przekazywania informacji o wynikach sprawdzianów i egzaminów,
- sprawowania nadzoru pedagogicznego nad przestrzeganiem zasad przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów,
- wspomagania działań związanych z organizacją sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, maturalnego oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, w szczególności poprzez:
 - przekazywanie procedur organizowania i przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów oraz arkuszy obserwacji,
 - przeprowadzanie szkoleń wizytatorów,
 - opracowywanie i przekazywanie sprawozdań z przeprowadzonych sprawdzianów i egzaminów,
 - przekazywanie informacji o nieprawidłowościach występujących w organizowaniu i przeprowadzaniu sprawdzianu i egzaminów,
 - formułowanie wniosków na podstawie analizy wyników sprawdzianu i egzaminów potrzebnych do kreowania lokalnej polityki oświatowej,
 - opracowywanie analiz porównawczych wyników sprawdzianu i egzaminów na przestrzeni 5 lat.

W okresie objętym kontrolą, do dnia 20 stycznia każdego roku, strony porozumień wspólnie opracowywały harmonogram współpracy na dany rok. Ustalano w nich terminy realizacji poszczególnych zadań.

W OKE sporządzano coroczne sprawozdania z realizacji zadań wykonywanych w ramach współpracy z Podlaskim Kuratorem Oświaty i Warmińsko-Mazurskim Kuratorem Oświaty. W sprawozdaniach wskazano szczegółowo terminy realizacji poszczególnych zadań (wraz z ich opisem) w czterech obszarach współpracy: przygotowania uczniów i szkół do egzaminów zewnętrznych, organizacji i przeprowadzenia egzaminów zewnętrznych, wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych oraz doskonalenia nauczycieli w zakresie oceniania i diagnozowania osiągnięć uczniów. (dowód: akta kontroli str. 167-246)

W analizowanych latach OKE nie organizowała szkoleń dla wizytatorów kuratoriów oświaty, ponieważ nie zgłaszali oni zapotrzebowania na szkolenia dotyczące analizowania i interpretowania wyników egzaminów zewnętrznych²³. Dyrektor OKE podała, iż „od 2009 roku wprowadzany jest System Ewaluacji Oświaty (nowy sposób nadzoru pedagogicznego). Wizytatorzy w ramach szkoleń przygotowujących do przeprowadzania ewaluacji zewnętrznej, nabywają również umiejętności dotyczące interpretowania wyników egzaminów zewnętrznych. Ważnym punktem ewaluacji zewnętrznej jest ocena efektów kształcenia (...)”. (dowód: akta kontroli str. 615-617)

W okresie objętym kontrolą 142 wizytatorów brało udział w konferencjach poświęconych komunikowaniu, analizowaniu i interpretowaniu wyników egzaminów zewnętrznych, z tego 62 w sześciu konferencjach organizowanych przez OKE, a 80 w 8 konferencjach zorganizowanych przez Kuratorów Oświaty. Na konferencje organizowane przez Kuratorów Oświaty poświęcone wynikom egzaminów zewnętrznych, eksperci OKE zapraszani byli w charakterze prelegentów. (dowód: akta kontroli str. 615-617)

W latach szkolnych 2009/2010-2013/2014 informacje o nieprawidłowościach w przeprowadzaniu sprawdzianów i egzaminów OKE przekazywała Kuratorom Oświaty na cyklicznych spotkaniach (które odbywały się dwa razy w roku tj. w I kwartale roku w celu podsumowania współpracy w roku ubiegłym i ustalenia zakresu współpracy oraz w II połowie roku w celu podsumowania przebiegu sesji egzaminacyjnych). Opracowywano

²² Poprzednio obowiązywało porozumienie z dnia 2 lutego 2010 r. o tej samej treści.

²³ OKE z własnej inicjatywy i z własnych środków, organizowała szkolenia dedykowane wyłącznie wizytatorom KO we wcześniejszych latach. Ostatnie z takich kilkudniowych szkoleń poświęconych wyłącznie wizytatorom odbyło się w Augustowie w grudniu 2008 roku.

także pisemne informacje nt. „Organizacja i przebieg sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego”, w których wskazywano najczęstsze nieprawidłowości występujące w przeprowadzeniu egzaminów zewnętrznych. Dyrektor OKE wyjaśniła, iż „wpływające do OKE informacje o nieprawidłowościach weryfikowane są na bieżąco, a ich wyjaśnienie często związane jest z podejmowaniem działań wspólnych z Podlaskim i Warmińsko-Mazurskim Kuratorami Oświaty”. (dowód: akta kontroli str. 618-653)

W okresie objętym kontrolą OKE zwróciła się tylko jeden raz do Kuratora Warmińsko-Mazurskiego z prośbą o przeprowadzenie kontroli w jednej ze szkół w Ostródzie w zakresie przygotowania szkoły do egzaminu (2011/2012), albowiem dyrektor dopiero 6 maja (przeddzień egzaminu) w godzinach wieczornych mailowo poprosił o zgodę na przystąpienie absolwentów do egzaminu maturalnego. Przeprowadzona kontrola odbyła się przed egzaminem z języka polskiego i potwierdziła terminowość zgłoszenia deklaracji przez uczniów oraz powołania zespołu egzaminacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 683-684)

W latach 2009-2014 (do dnia 31.03.) OKE podejmowała działania mające na celu wspieranie szkół w podnoszeniu jakości ich pracy. I tak:

- a) na podstawie analizy wyników sprawdzianu i egzaminów formułowano wnioski o osiągnięciach uczniów oraz komunikowano te wnioski odpowiednim odbiorcom;
- b) przygotowano i przekazano szkołom testy diagnostyczne z matematyki dla uczniów klas drugich LO i trzecich technikum (w latach 2010-2012) oraz testy diagnostyczne z matematyki, języka polskiego i języka angielskiego dla uczniów klas trzecich LO (w latach 2010-2012);
- c) za pośrednictwem serwisu ISA, udostępniono szczegółowe wyniki każdego ucznia za poszczególne zadania (plik Excel) wraz z arkuszem/arkuszami do szkolnej analizy wyników;
- d) za pośrednictwem serwisu ISA, przekazano szkołom, pliki z danymi do analizy EWD;
- e) jednostkom samorządu terytorialnego (dalej „JST”) udostępniono analizy dotyczące wyników szkół w poszczególnych gminach (wyniki ze sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego) i w poszczególnych powiatach (wyniki egzaminu maturalnego) – analizy zamieszczono na stronie internetowej OKE (w zakładce dedykowanej JST – współpraca z JST);
- f) przeprowadzono szkolenia i konferencje dla nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
- g) przygotowano materiały pomocnicze dla nauczycieli²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 681-682)

2.3. Z informacji udzielonych przez Podlaskiego oraz Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty²⁵ wynika, że w okresie objętym kontrolą Podlaski Kurator Oświaty organizował szkolenia, między innymi na temat: „Podnoszenie efektów kształcenia uzyskiwanych przez szkoły (w kontekście planowania i realizacji procesu dydaktycznego oraz wyników egzaminów zewnętrznych)”, „Zwiększenie kompetencji nauczycieli w zakresie diagnozowania i oceniania osiągnięć uczniów”, „Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych – wykorzystanie analizy wyników zewnętrznych”, „Doskonalenie umiejętności nauczycieli w zakresie analizowania wyników egzaminów zewnętrznych”, a Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty: „Wykorzystanie EWD w procesie analizowania i doskonalenia efektów pracy szkoły”, „Diagnozowanie wiedzy i umiejętności ucznia”.

W okresie objętym kontrolą kuratorzy oświaty zorganizowali 17 szkoleń i seminariów dotyczących przedmiotowej tematyki, w których udział wzięło 2.591 nauczycieli. I tak:

- a) Kuratorium Oświaty w Białymstoku:
 - w roku szkolnym 2009/2010 przeprowadziło dwie konferencje (4h) nt.: „Edukacyjna Wartość Dodana jako wskaźnik efektywności pracy szkoły” i „Ocenianie kształtujące w praktyce szkolnej”, w których uczestniczyło 224 nauczycieli,

²⁴ Wszystkie publikacje zamieszczone są na stronie www.oke.lomza.pl

²⁵ Uzyskanych w trybie art. 29 ust 1 pkt 2 lit f oraz art. 40 ust 7 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.).

- w roku szkolnym 2010/2011 zorganizowało szkolenia dla 190 nauczycieli nt.: „*Metoda projektu jako jedna z form motywacji i oceny ucznia w gimnazjum*” (8 h) oraz seminarium dla 41 nauczycieli pt. „*Projekt edukacyjny w gimnazjum. Klasyfikacja śródroczna*” (3h),
- w roku szkolnym 2011/2012 i 2012/2013 zorganizowało seminarium „*Motywacyjna rola oceniania wewnątrzszkolnego*” (16h) dla 258 uczestników,
- w roku szkolnym 2013/2014 przeprowadziło szkolenie dla 250 nauczycieli nt.: „*O potrzebie prowadzenia analiz jakościowych osiągnięć uczniów (w tym analiz wyników sprawdzianów/egzaminów zewnętrznych) i skutecznym wykorzystaniu wniosków w kontekście poprawy efektywności kształcenia*” (8h);

b) Kuratorium Oświaty w Olsztynie:

- w roku szkolnym 2009/2010 zorganizowało konferencję dla 270 uczestników nt.: „*Przygotowanie szkół do matury z matematyki w 2010 r.*” (4h),
- w roku szkolnym 2010/2011 zorganizowało konferencję dla 175 uczestników nt.: „*Wykorzystanie EWD w nadzorze pedagogicznym dyrektora szkoły*” (4h),
- w roku szkolnym 2011/2012 zorganizowano konferencję nt.: „*Osiągnięcia matematyczne uczniów w kontekście egzaminów i badań zewnętrznych, w tym międzynarodowych PISA*” (4h) oraz „*Kurs doskonalący dla nauczycieli matematyki pracujących w gimnazjum (prowadzenie diagnozy osiągnięć uczniów, ocenianie, skuteczne metody nauczania)*” obejmujący 30 h warsztatów i 4 h wykładów. Taki sam kurs zorganizowano także dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych. W konferencjach tych wzięło udział 436 uczestników,
- w roku szkolnym 2012/2013 przeprowadzono warsztaty (24h) i kurs doskonalący (24h) nt.: „*Wyniki egzaminu zewnętrznego – jak je wykorzystać w procesie kształcenia oraz poprawić jakość pracy szkoły*”, w których uczestniczyło 287 nauczycieli (z tego: 138 w warsztatach a 149 w kursie doskonalącym) oraz kurs doskonalący (18h) dla 115 nauczycieli dotyczący „*Wykorzystywania EWD w procesie analizowania i doskonalenia efektów w pracy szkoły*”,
- jw. roku szkolnym 2013/2014 zorganizowano dla 125 nauczycieli 27 godzinne warsztaty nt.: „*Ocenianie jako integralna część procesu kształcenia*” oraz konferencję (5h) i kurs doskonalący (18h) „*Diagnozowanie wiedzy i umiejętności ucznia w szkole z wykorzystaniem wyników badań zewnętrznych*”, w których udział wzięło 220 nauczycieli. (dowód: akta kontroli str. 256-262, 263-302, 417, 462-463, 690-691)

2.3.1. Z informacji udzielonej przez Podlaskiego Kuratora Oświaty oraz Mazursko-Warmińskiego Kuratora Oświaty wynika, iż w latach 2009/2010 - 2013/2014 Minister Edukacji Narodowej nie ustalił wśród tematyki kontroli planowych problematyki wynikającej z analizowania wyników egzaminów zewnętrznych, ich organizacji i przebiegu. W związku z powyższym w planach nadzoru zawarto oraz zrealizowano ewaluacje problemowe określone przez Ministra Edukacji Narodowej dotyczące obszaru *Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej i inne działalności statutowej szkoły lub placówki*²⁶, wskazane w załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego²⁷. Obszar ten zawiera m.in. wymaganie *Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.*

Z informacji udzielonych przez Podlaskiego Kuratora Oświaty, wynika, iż problematyka nadzoru pedagogicznego określana jest na każdy rok szkolny w „*Planie nadzoru pedagogicznego Podlaskiego Kuratora Oświaty*”. Plan opracowany jest na podstawie głównych kierunków polityki państwa w zakresie nadzoru pedagogicznego określanego przez Ministra Edukacji Narodowej oraz wniosków z nadzoru pedagogicznego.

Ewaluacje problemowe przeprowadzono w roku szkolnym:

- 2009/2010 w 12 szkołach i były to ewaluacje pilotażowe w związku ze szkoleniami wizytatorów i dyrektorów szkół. W wyniku ewaluacji stwierdzono, że w niewielu szkołach

²⁶ W planie nadzoru MKO na rok szkolny 2012/2013 uwzględniono także ten obszar na podstawie wniosków z nadzoru pedagogicznego (dedykując po 10% wszystkich ewaluacji w danym roku szkolnym).

²⁷ Dz. U. Nr 168, poz. 1324, ze zm. (w wersji obowiązującej do 31 sierpnia 2013 r.).

prorowadzone są pogłębione analizy jakościowe i tylko w nielicznych badana jest efektywność wdrożonych na podstawie tych analiz wniosków. Według wyjaśnień Podlaskiego Kuratora Oświaty: „*próba badawcza była niewielka w stosunku do liczby szkół w województwie (12 do 1806)*”.

- 2010/2011 w 9 szkołach. W wyniku badań stwierdzono ponownie, że „*w szkołach w niewielkim zakresie prowadzone są analizy jakościowe wyników egzaminów zewnętrznych. Jedynie nieliczne szkoły analizując wyniki egzaminów zewnętrznych korzystają z kalkulatora EWD oraz badają czynniki kontekstowe. Wyjątkowo zdarzają się przypadki, gdy nauczyciele wyciągają wnioski dotyczące własnej pracy*”;
- 2011/2012 w 115 szkołach. W trakcie przeprowadzonych ewaluacji zauważono, iż: „*że coraz więcej szkół potrafi wieloaspektowo analizować wyniki nauczania i osiągnięć uczniów oraz efektywnie wykorzystywać uzyskane na tej podstawie informacje. Jednak w dalszym ciągu wiele szkół ma problemy z prowadzeniem analiz (ograniczenie do sporządzenia zestawień wyników lub tylko analiz ilościowych, wyciągane wnioski ograniczają się do wskazania umiejętności, które należy częściej ćwiczyć, nieuwzględnianie kontekstów oraz brak odniesień do planowania i organizacji procesów edukacyjnych)*”;
- 2012/2013 w 137 szkołach. W uogólnionych wnioskach z ewaluacji w sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego, które zostało przekazane Ministrowi Edukacji Narodowej, stwierdzono, że szkoły analizują wyniki egzaminów zewnętrznych i wdrażają wnioski z tych analiz, ale w części szkół wnioski te nie przekładają się na wzrost efektów kształcenia. W analizach dominujące są analizy ilościowe nie pozwalające na pełne wykorzystanie informacji zawartych w wynikach z egzaminów.

(dowód: akta kontroli str. 256-262)

W roku szkolnym 2013/2014 Podlaski Kurator Oświaty, postanowił, że ewaluowanym obszarem będzie wymagane „*Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnią wnioski z analizy wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zewnętrznych i wewnętrznych*”. Z informacji udzielonych przez Podlaskiego Kuratora Oświaty wynika, iż realizacja tych ewaluacji jest przeprowadzana w 18 szkołach.

(dowód: akta kontroli str. 256-262)

W okresie objętym kontrolą Podlaski Kurator Oświaty analizował wyniki ewaluacji i nadzoru pedagogicznego i we współpracy z OKE zaplanował i zrealizował następujące przedsięwzięcia:

- w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 po uzyskaniu od OKE informacji o wynikach szkół i po dokonaniu ich analizy, ustalona została lista szkół (odpowiednio 24 i 42), które osiągnęły niskie wyniki w danym roku szkolnym. Wytypowane szkoły zostały zobowiązane do opracowania programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia zgodnie z art. 34 ust. 2 ustawy o systemie oświaty. Z informacji udzielonej przez Kuratora wynika, iż „*szkoły te zostaną objęte monitoringiem we wrześniu 2014 r. po zakończeniu kolejnej sesji egzaminów zewnętrznych*”;
- we wrześniu 2013 r. w celu poprawy efektywności kształcenia Podlaski Kurator Oświaty opracował i wprowadził w życie procedurę postępowania w przypadku uzyskiwania przez szkołę niezadowalających efektów kształcenia²⁸;
- w celu pomocy szkołom we właściwym wykorzystaniu wyników oraz tworzeniu programów poprawy efektywności kształcenia zorganizowano we współpracy z OKE dwa spotkania (15 października 2013 r. i 16 stycznia 2014 r.) dla 60 dyrektorów szkół osiągających niskie wyniki z egzaminów zewnętrznych. Podczas spotkań zapoznano dyrektorów z oczekiwaniami nadzoru pedagogicznego odnośnie tworzonych w szkołach

²⁸ Zarządzenie nr 73/2013 Podlaskiego Kuratora Oświaty z dnia 23 września 2013 r w sprawie zasad przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej.

programów poprawy efektywności kształcenia. Zaprezentowano również sposoby wykorzystania wyników egzaminów do poprawy efektywności pracy szkół;

- w ramach działań wspierających uczniów, nauczycieli i dyrektorów szkół w przygotowaniu się do obowiązkowego egzaminu maturalnego z matematyki we współpracy z OKE powołano zespół do spraw projektu „Matura z matematyki”. Celem projektu było wsparcie uczniów w osiągnięciu sukcesu na obowiązkowym egzaminie maturalnym z matematyki w roku 2010, nauczycieli matematyki w zakresie przygotowania uczniów do egzaminu oraz dyrektorów w zakresie organizacji procesu kształcenia. W ramach projektu przeprowadzono diagnozę przygotowania szkół do obowiązkowego egzaminu maturalnego z matematyki, opracowano arkusz diagnostyczny przygotowania szkoły do egzaminu, opracowano test diagnozujący poziom wiedzy i umiejętności z matematyki, opracowano program szkolenia dla nauczycieli matematyki oraz materiał pomocniczy dla nauczycieli matematyki;
- w dniu 15 lipca 2013 r. zorganizowano z udziałem dyrektora OKE spotkanie z dyrektorami placówek doskonalenia nauczycieli na którym przedstawione zostały wnioski z nadzoru pedagogicznego, które wykorzystane zostały przy tworzeniu oferty szkoleniowej dla nauczycieli na rok szkolny 2013/2014;
- na wniosek Podlaskiego Kuratora Oświaty dyrektorzy szkół podstawowych objęci byli wsparciem udzielonym przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży w ramach projektu POKL „Spójność działań edukacyjnych dyrektorów i nauczycieli gwarantem podnoszenia jakości pracy szkoły”. Z informacji udzielonej przez Kuratora wynika, że: „Profesjonalnym wsparciem objęci zostali dyrektorzy wiejskich szkół podstawowych, które uzyskiwały niskie wyniki na sprawdzianach zewnętrznych. W projekcie uczestniczyło 40 dyrektorów wiejskich szkół podstawowych, które uzyskały niskie wyniki na sprawdzianie zewnętrznym. Dyrektorzy przepracowali 128 godzin na zajęciach warsztatowych, ponadto każdy z dyrektorów uczestniczył w 5 godzinnych konsultacjach indywidualnych dotyczących badania efektów podejmowanych działań w zakresie nadzoru pedagogicznego. Efektem projektu było opracowanie szkolnych raportów z wewnętrznych badań nt. rozpoznanych przyczyn niezadawalających wyników kształcenia oraz raport zbiorczy”;
- na sierpniowych naradach z dyrektorami szkół organizowanych przez Podlaskiego Kuratora Oświaty przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego dyrektor OKE informował o wstępnych wynikach sprawdzianu i egzaminów omawiał sprawy organizacji egzaminów zewnętrznych w nadchodzącym roku szkolnym, informował o czekających zmianach w systemie egzaminów zewnętrznych;
- „podczas narad organizowanych przed rozpoczęciem roku szkolnego i po zakończeniu pierwszego semestru przez Podlaskiego Kuratora Oświaty prezentowane są wnioski z nadzoru pedagogicznego dotyczące również wykorzystywania przez szkoły wyników egzaminów zewnętrznych, wyników z ewaluacji zewnętrznych ze szczególnym zwróceniem uwagi na ocenę sposobu wykorzystania przez szkoły analiz wyników udostępnionych przez OKE.”
(dowód: akta kontroli str. 256-262)

2.3.2. Z informacji udzielonych przez Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty, wynika, iż w latach 2009 – 2013 „w zakresie kontroli planowych nie została ustalona tematyka dotycząca wykorzystania egzaminów zewnętrznych”. W 2012 roku z inicjatywy Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty w 3 szkołach odbyły się kontrole lub monitorowanie przebiegu egzaminu zewnętrznego. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie organizacji i przebiegu egzaminów zewnętrznych i nie wydano w tym zakresie zaleceń. Z informacji udzielonych przez Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty wynika, iż w okresie objętym kontrolą za priorytetowy obszar ewaluacji uznano „Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki”. Ten obszar badania był poddawany szczególnej analizie przy realizacji ewaluacji całłościowych przeprowadzonych:

- a) w roku szkolnym 2009/2010 w 9 szkołach. Nie sformułowano żadnych wniosków dotyczących analizy wyników sprawdzianu czy egzaminów,
- b) w roku szkolnym 2010/2011 w 14 szkołach. W uogólnionych wnioskach z ewaluacji wskazano, iż w szkołach, w których mimo wdrożenia wniosków z analizy sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych nie stwierdzono poprawy efektów kształcenia, niezbędne jest podejmowanie skuteczniejszych działań,
- c) w roku szkolnym 2011/2012 w 15 szkołach. Z przeprowadzonej ewaluacji sformułowano wnioski:
- w szkołach podstawowych:
 - we wszystkich badanych szkołach analizowane są wyniki sprawdzianu. Analizy są prowadzone z udziałem większości lub wszystkich nauczycieli, którzy wykorzystują w tym celu metody ilościowe i - w niewystarczającym zakresie – jakościowe,
 - wnioski formułowane na podstawie prowadzonych analiz są wdrażane, jednak w części badanych szkół podejmowane działania nie przyczyniają się do wzrostu efektów kształcenia.
 - w gimnazjach:
 - we wszystkich szkołach analizuje się wyniki egzaminu zewnętrznego, wykorzystując różne metody (ilościową, jakościową, rzadziej – kontekstową). Nie wszystkie szkoły do analizy wykorzystują kalkulator EWD; analizy wyników egzaminu gimnazjalnego dokonują zespoły nauczycieli;
 - nie zawsze realizowane przez szkoły działania wynikające z wniosków z analizy wyników egzaminu gimnazjalnego przekładają się na wzrost efektów kształcenia;
 - w liceach ogólnokształcących:
 - dokonuje się analizy wyników egzaminów maturalnych z wykorzystaniem metod zarówno ilościowych, jak i jakościowych. Wyniki analiz (wnioski) są wykorzystywane do planowania pracy i podnoszenia efektywności kształcenia;
 - nauczyciele doskonalą swoje umiejętności w zakresie wykorzystywania wyników egzaminów;
 - w technikach i szkołach zawodowych:
 - w większości przypadków szkoły dokonywały analizy wyników egzaminów zewnętrznych, stosując metody ilościowe i jakościowe, a zaangażowani w to byli nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych; wnioski z analizy wyników były wdrażane i przyczyniały się do wzrostu efektów kształcenia.
- d) w roku szkolnym 2012/2013 w 31 szkołach. W uogólnionych wnioskach z ewaluacji, stwierdzono, że szkoły dokonują głównie ilościowej analizy wyników sprawdzianu/egzaminu zewnętrznego, stosując w ograniczonym zakresie metody jakościowe i nie poddając ocenie wpływ czynników pedagogicznych na uzyskiwane efekty. Wskazano, iż ogólnikowy sposób formułowania wniosków z analizy sprawdzianu/egzaminu utrudnia planowanie i wdrażanie działań służących podniesieniu efektów kształcenia – ich rezultaty w przypadku części szkół nie są zadowalające. Zwrócono też uwagę, iż stosowane w szkołach sposoby diagnozowania osiągnięć uczniów nie dają możliwości precyzyjnego monitorowania postępów w opanowaniu wiadomości i umiejętności na przestrzeni całego etapu kształcenia, a nauczyciele nie wykorzystują w dostatecznym stopniu informacyjnej i motywującej funkcji oceny szkolnej. W rekomendacjach dla szkół, dotyczących nadzoru pedagogicznego wskazano, iż należy w szerszym zakresie dokonywać analizy jakościowej wyników sprawdzianu/egzaminu zewnętrznego, uwzględniając czynniki pedagogiczne i poddając ocenie elementy szkolnego systemu kształcenia.

(dowód: akta kontroli, str. 417-419, 519-575)

W roku szkolnym 2012/2013 Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty, realizując zadania w zakresie podnoszenia jakości kształcenia w szkołach, uzyskał z OKE informacje na temat szkół podstawowych osiągających systematycznie wysokie i niskie wyniki ze sprawdzianu

w latach 2002 - 2011 w województwie warmińsko-mazurskim. Na podstawie ww. informacji Kurator „opracował we współpracy z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie program wsparcia dla szkół o niskich wynikach. Główne założenia programu obejmowały m.in. wytypowanie grupy 25 szkół uzyskujących systematycznie niskie wyniki ze sprawdzianu (stanin 1-3), przeprowadzenie instruktażu dla dyrektorów w zakresie tworzenia programu poprawy efektywności kształcenia, wydanie polecenia w trybie nadzoru pedagogicznego opracowania i wdrożenia programu poprawy efektywności kształcenia”. Działanie to przyczyniło się do poprawy w zdecydowanej większości wyniku ze sprawdzianu w roku 2013 (dwanaście szkół poprawiło swój wynik na egzaminie uzyskując wyższy stanin z 1-3, na 4-7). Pozostałe szkoły (13) nadal „podlegają wspomaganiu w zakresie wykorzystania wyników sprawdzianu i zewnętrznych badań umiejętności uczniów w procesie kształcenia”.

(dowód: akta kontroli str. 464-465, 685-689)

3.1. Z informacji uzyskanych od Podlaskiego Kuratora Oświaty wynika, że w latach 2009 – 2014 do Kuratorium wpłynęły dwie skargi, które okazały się bezzasadne. Anonimową skargę z 3 czerwca 2011 r., na przebieg egzaminu maturalnego, którą skierowano również do Policji, rozpatrzono w ciągu 12 dni. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające nie potwierdziło naruszenia prawa podczas egzaminu. Skargę rodzica z dnia 17 maja 2012 r. na pracę wizytatorów realizujących zadania obserwatora, rozpatrzono w ciągu 12 dni. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało bezzasadność skargi.

(dowód: akta kontroli str. 579-589)

3.2. Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty poinformował, że w kontrolowanym okresie nie wpływały skargi zdających lub pełnoletnich na warunki przeprowadzenia egzaminów oraz sposobu oceny prac egzaminacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 578)

3.3. W latach 2009-2014 (do dnia zakończenia kontroli) do OKE nie wpłynęły skargi i wnioski od obywateli dotyczące jej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 737)

4. W okresie objętym kontrolą OKE zorganizowała 32 konferencje adresowane do przedstawicieli organów prowadzących szkoły i dyrektorów szkół (w roku szkolnym 2009/2010 – 8, 2010/2011 – 10, 2011/2012 – 5, 2012/2013 – 7, 2013/2014 – 2), w których uczestniczyło 609 osób (odpowiednio: 159, 185, 85, 111 i 72). Szkolenia odbywały się na dwóch poziomach: gminnym i powiatowym. W 28 szkoleniach dla pracowników urzędów gmin (2009/2010 – 6, 2010/2011 – 8, 2011/2012 – 3, 2012/2013 – 5, 2013/2014 – 6) wzięło udział 445 osób (odpowiednio: 131, 148, 58, 81, 27), reprezentujących 115, 102, 48, 79 i 27 gmin z terenu działania OKE (tj. 49%, 44%, 21%, 34% i 12 % wszystkich gmin²⁹).

W 16 szkoleniach dla pracowników starostw powiatowych i urzędów miejskich na prawach powiatów grodzkich (2009/2010 – 2, 2010/2011 – 2, 2011/2012 – 2, 2012/2013 – 2, 2013/2014 – 8), udział wzięło 201 osób (odpowiednio: 28, 37, 24, 30 i 82), reprezentujących 18, 27, 18, 22 i 29 powiatów z terenu działania OKE (tj. 47%, 71%, 47%, 58% i 76% wszystkich powiatów³⁰). Szkolenia te były finansowane ze środków własnych OKE.

(dowód: akta kontroli str. 249-250, 654-655)

W ramach konferencji i szkoleń dla przedstawicieli JST prezentowane były analizy wyników egzaminów zewnętrznych konkretnej gminy czy powiatu oraz poszczególnych placówek prowadzonych przez dany samorząd.

Dyrektor OKE podała, iż „zaproszenia kierowane do OKE wynikają zawsze z potrzeb samorządu i środowiska lokalnego. Z doświadczeń OKE (...), a także z pism i opinii wpływających do OKE (...) wynika, że wyniki sprawdzianów i egzaminów oraz wnioski z ich analizy samorządy terytorialne wykorzystują m.in. podczas podejmowania decyzji dotyczących racjonalizacji sieci szkół, racjonalizacji kierunków kształcenia zawodowego czy podczas oceny pracy dyrektorów szkół. Wnioskami z analizy wyników często argumentowane są też decyzje dotyczące zwiększenia ilości godzin przeznaczonych na organizację zajęć pozalekcyjnych, nawiązaniem współpracy gminy z dyrektorami szkół

²⁹ Na terenie województwa podlaskiego jest 118 gmin, a na terenie województwa warmińsko-mazurskiego 116 gmin.

³⁰ Na terenie województwa podlaskiego jest 14 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu, a na terenie województwa warmińsko-mazurskiego 19 powiatów i 2 miasta na prawach powiatu.

podczas planowania organizacji dowożenia dzieci, większym zainteresowaniem planami doskonalenia nauczycieli zgłaszanymi przez dyrektorów szkół, podejmowaniem prób zwiększania nakładów na udoskonalanie bazy szkół. Wyniki egzaminów zewnętrznych są też wykorzystywane w procesie pozyskiwania przez samorządy środków unijnych, z jednej strony służą do opisu stanu, z drugiej do argumentowania potrzeb". (...) OKE zadania dotyczące popularyzowania wiedzy o sprawdzianach i egzaminach oraz osiągnięciach uczniów, a także komunikowania organom prowadzącym szkoły sprawozdań z przeprowadzonych sprawdzianów i egzaminów realizuje za pomocą bardzo wielu różnorodnych form. Są to m.in.: serwisy internetowe, specjalna zakładka na stronie internetowej komisji dedykowana JST, sprawozdania, zestawienia statystyczne przygotowane z uwzględnieniem potrzeb JST, sprawozdania i raporty dedykowane konkretnym odbiorcom, prezentacje, udział w posiedzeniach rady gminy, debaty oświatowe w środowiskach, udział w konferencjach organizowanych przez JST, konferencje i szkolenia zorganizowane przez OKE". (dowód: akta kontroli str. 656-657, 658-659)

Ustalone
nieprawidłowości

W przedstawionym wyżej zakresie w działalności OKE nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż w sprawozdaniach (i innych dokumentach OKE) nie sformułowano wniosków całościowych (generalnych, systemowych) ukierunkowanych na działania usprawniające, modyfikujące czy też doskonalące z wyraźnie określonym adresem (szkoły, j.s.t., kurator oświaty).

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność OKE w zakresie organizacji szkoleń dla nauczycieli i przedstawicieli organów prowadzących szkoły, analizowania wyników egzaminów zewnętrznych oraz realizację porozumień o współpracy zawartych z kuratorami oświaty.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³¹ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Białystok, dnia 26 maja 2014 r.

Kontroler
Piotr Żukowski
specjalista kontroli państwowej

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

.....
Podpis

.....
Podpis

³¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.